

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 20.10.2010
KOM(2010) 580 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**
yleisestä talousarviosta katettavien takauksien käytöstä
– tilanne 31. joulukuuta 2009

SEK(2010) 1218

**KOMISSION KERTOMUS
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**

**yleisestä talousarviosta katettavien takauksien käytöstä
– tilanne 31. joulukuuta 2009**

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	4
2.	EU:n talousarviosta katettavat toimet	4
3.	Tapahtumat viimeisimmän, 30. kesäkuuta 2009 annetun kertomuksen jälkeen	5
3.1.	Maksutaseiden tukemiseen tarkoitetut lainat euroalueen ulkopuolisille jäsenvaltioille	5
3.2.	Makrotaloudellinen rahoitusapu	6
3.3.	Euratom	6
3.4.	EU:n talousarviotakaus EIP:n ulkoiselle rahoitukselle	6
3.5.	Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi	6
4.	Unionin talousarviosta katettavat riskit	7
4.1.	Riskin määrittely	7
4.2.	Jäsenvaltioihin liittyvät riskit	9
4.3.	Unionin ulkopuolisiin maihin liittyvät riskit	9
4.4.	Unionin talousarviosta katettava yleinen riski	10
4.5.	Riskien kehitys	10
5.	Maksujen laiminlyönti, talousarviotakaustoimet ja maksurästtit	12
5.1.	Maksut kassavaroista	12
5.2.	Unionin talousarviosta suoritettavat maksut	12
5.3.	Maksut ulkosuhteisiin liittyville hankkeille perustetusta takuurahastosta	12
6.	Ulkosuhteisiin liittyville hankkeille perustettu takuurahasto	12
6.1.	Takaisinperityt määrät	12
6.2.	Varat	12
6.3.	Tavoitesumma	13
7.	Riskien arviointi: riskialtteimpien unionin ulkopuolisten maiden talouksien tila	13
7.1.	Tavoitteet	13
7.2.	Riskinarviointimenetelmät	13

1. JOHDANTO

Tässä kertomuksessa tarkastellaan Euroopan unionin talousarviosta katettavia luottoriskejä. Ne aiheutuvat takauksista ja lainanantotoimista, jotka Euroopan unioni toteuttaa suoraan tai jotka toteutetaan välillisesti EIP:n ulkoisten lainanantovaltuuksien kautta.

Kertomus esitetään varainhoitoasetuksen 130 artiklan nojalla. Kyseisen artiklan mukaisesti komissio *laatii Euroopan parlamentille ja neuvostolle kaksi kertaa vuodessa kertomuksen talousarviosta tehdyistä takauksista ja niihin liittyvistä riskeistä*.¹ Lisäksi annetaan komission yksiköiden valmisteluasiakirja, jossa on yksityiskohtaisia taulukoita ja selityksiä, jäljempänä 'valmisteluasiakirja'.

2. EU:N TALOUSARVIOSTA KATETTAVAT TOIMET

Euroopan unionin talousarviosta, jäljempänä 'unionin talousarvio', katettavat riskit liittyvät erityyppisiin lainananto- ja takaustoimiin, jotka voidaan jakaa kahteen ryhmään:

- lainat, jotka Euroopan unioni myöntää makrotaloudellisiin tarkoituksiin (unionin ulkopuolisille maille myönnettävä makrotaloudellinen rahoitusapu²), ja maksutaseiden tukemiseen tarkoitetut lainat, jotka unioni myöntää yhdessä Bretton Woods -instituutioiden kanssa euroalueen ulkopuolisille jäsenvaltioille, joilla on maksutasevaikeuksia³; sekä
- mikrotaloudellisiin tarkoituksiin myönnettävät lainat, ts. Euratom-lainat ja ennen kaikkea rahoitus, jonka Euroopan investointipankki (EIP) myöntää unionin ulkopuolisille valtioille EU:n takaamiin⁴ toimiin (EIP:n ulkoinen rahoitus⁵).

Ulkosuhteisiin liittyville hankkeille perustettu takuurahasto, jäljempänä 'takuurahasto'⁶, on kattanut vuodesta 1994 EIP:n ulkoisen rahoituksen, Euratom-lainat ja makrotaloudellisen rahoitusavun. Maksutaseiden tukemiseen tarkoitetut lainat puolestaan katetaan suoraan talousarviosta. Takuurahasto kattaa unionin ulkopuolisille valtioille tai unionin ulkopuolisissa valtioissa toteutettaviin hankkeisiin myönnettyihin lainoihin ja lainatakauksiin liittyvät laiminlyönnit. Rahaston tehtävänä on

¹ Edellinen kertomus talousarviosta katettavien takauksien käytöstä ja tilanteesta 30. kesäkuuta 2009 löytyy viitteillä KOM(2010) 188 ja SEC(2010) 479.

² Makrotaloudellista rahoitusapua voidaan myös antaa unionin ulkopuolisille maille myönnettävinä avustuksina. Lisätietoja makrotaloudellisesta rahoitusavusta on komission kertomuksissa KOM(2009) 514 ja SEC(2009) 1279.

³ Kaikki euroalueen jäsenvaltiot kattava samankaltainen järjestelmä, Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi (jota ei ole vielä aktivoitu), perustettiin 11. toukokuuta 2010. Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin perustamisesta 11 päivänä toukokuuta 2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 407/2010 (EUVL L 118, 12.5.2010, s. 1).

⁴ Viimeisimmät takuut kaudeksi 1.2.2007–31.10.2011 vahvistettiin 13. heinäkuuta 2009 tehdyllä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 633/2009/EY (EUVL L 190, 22.7.2009, s. 1) ('ulkoista valtuutta koskeva päätös'), joka korvasi 19. joulukuuta 2006 tehdyn neuvoston päätöksen 2006/1016/EY.

⁵ EIP:n valtuuksia koskevat tiedot ovat valmisteluasiakirjan taulukossa A1, ja viittaukset oikeusperustoihin luetellaan valmisteluasiakirjan taulukossa A4.

⁶ Takuurahaston perustamisesta ulkosuhteisiin liittyville hankkeille 25 päivänä toukokuuta 2009 annettu neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 480/2009 (kodifioitu toisinto), jäljempänä 'takuurahastoasetus' (EUVL L 145, 10.6.2009, s. 10).

- varmistaa maksuvalmius ilman, että taattujen lainojen takaisinmaksun laiminlyönnin tai viivästymisen yhteydessä jouduttaisiin aina turvautumaan talousarvioon; sekä
- tarjota budjettikuria vahvistava väline luomalla rahoituspuitteet, joiden perusteella unionin ulkopuolisille maille myönnettävien komission ja EIP:n lainojen takaustoimintaa koskeva Euroopan unionin politiikka määräytyy⁷.

Takuurahastoasetusta muutettiin⁸ vuonna 2004. Muutoksen seurauksena toimia ei enää kateta takuurahastosta, jos unionin ulkopuolisesta maasta tulee jäsenvaltio, vaan riski siirretään takuurahastolta suoraan unionin talousarvioon. Takuurahaston toiminta rahoitetaan unionin talousarviosta, ja sen varat on pidettävä tasolla, joka on tietty prosenttiosuus sen kattamasta laina- ja lainatakauskannasta. Kyseinen prosenttiosuus, jota kutsutaan tavoitesummaksi, on tällä hetkellä 9 prosenttia. Jos takuurahaston varat eivät riitä, turvaudutaan unionin talousarvioon.

Neuvoston asetusta muutettiin⁹ myös vuonna 2007 perustamalla uusi rahoitusjärjestelmä. Järjestelmä perustuu vuotuisen varojen siirtoon unionin talousarviosta, ja siihen sisältyy tasausjärjestelmä, jolla rajoitetaan takuurahastosta suoritettujen maksujen vaikutuksia (ks. myös 5.3 jakso).

EIP:n ulkoisen valtuuden väliarvioinnin¹⁰ yhteydessä suoritettiin vuoden 2009 jälkipuoliskolla ulkoinen arviointi, jossa tarkasteltiin takuurahaston toimintaa ja siihen liittyviä muuttujia, muun muassa tavoitesummaa. Arviointikertomuksessa¹¹ vahvistettiin, että uusi rahoitusjärjestelmä on saavuttanut tavoitteensa ja takuurahaston tärkeimpien muuttujien, erityisesti tavoitesumman, tämänhetkiset tasot ovat tarkoituksenmukaiset.

3. TAPAHTUMAT VIIMEISIMMÄN, 30. KESÄKUUTA 2009 ANNETUN KERTOMUKSEN JÄLKEEN

3.1. Maksutaseiden tukemiseen tarkoitetut lainat euroalueen ulkopuolisille jäsenvaltioille

Maksutaseiden tukemiseen tarkoitettuja lainoja ryhdyttiin jälleen nostamaan vuoden 2009 jälkipuoliskolla. Heinäkuussa toteutettiin kolme yhteensä 4,2 miljardin euron lisätointa. Heinäkuun 6. päivänä 2009 nostettiin kolmas 1,5 miljardin euron erä Unkarille myönnetystä lainasta. Lisäksi 27. heinäkuuta 2009 nostettiin ensimmäinen 1,5 miljardin euron erä Romanian myönnetystä lainasta ja toinen 1,2 miljardin erä Latvialle myönnetystä lainasta. Kyseiset lainat on rahoitettu ”back-to-back”-järjestelyllä laskemalla liikkeeseen EU:n viitelainoja.

Maksutaseita tukevasta rahoitusohjelmasta nostettiin vuonna 2009 yhteensä 7,2 miljardia euroa, jotta EU saisi palautettua luottamuksen kolmen euroalueen ulkopuolisen jäsenvaltion

⁷ Vaikka ulkoiset riskit katetaan viime kädessä EU:n talousarviosta rahoitettavalla takuulla, takuurahasto toimii välineenä, joka suojaa EU:n talousarvion maksulaiminlyöntien riskiltä. Ks. rahaston toimintaa koskeva kattava kertomus (KOM(2006) 695) ja sen liitteenä oleva komission yksiköiden valmisteluasiakirja (SEC(2006) 1460).

⁸ Neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 2273/2004 (EUVL L 396, 31.12.2004, s. 28).

⁹ Neuvoston asetus (EY, Euratom) N:o 89/2007, annettu 30 päivänä tammikuuta 2007 (EUVL L 22, 31.1.2007, s. 1).

¹⁰ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle EIP:n ulkoisen valtuuden väliarvioinnista (KOM(2010) 173) ja sen liitteenä oleva komission yksiköiden valmisteluasiakirja (SEC(2010) 442).

¹¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/evaluation/completed/index_en.htm#external

(Unkari, Latvia ja Romania) talouksien tilaan, jota finanssikriisi oli heikentänyt. Keskimäärin 63 prosenttia lainatoimista, joista on jo tehty päätös¹², on toteutettu. Loput toimet on tarkoitus toteuttaa vuosien 2010¹³ ja 2011 aikana.

3.2. Makrotaloudellinen rahoitusapu

Neuvosto päätti 30. marraskuuta 2009 makrotaloudellisen rahoitusavun myöntämisestä Armenialle¹⁴, Bosnia ja Hertsegovinalle¹⁵ sekä Serbialle¹⁶ lainojen muodossa ja Armenialle myös avustuksen muodossa. Osa laina- ja avustuseristä nostetaan todennäköisesti vuoden 2010 jälkipuoliskolla.

3.3. Euratom

Lokakuun 15. päivänä 2009 nostettiin kolmas 10,335 miljoonan Yhdysvaltain dollarin erä Ukrainalle myönnetystä Euratom-lainasta¹⁷. Laina on rahoitettu suunnattuun antiin perustuvalla varainhankinnalla ”back-to-back”-järjestelyllä.

3.4. EU:n talousarviotakaus EIP:n ulkoiselle rahoitukselle

Vuodet 2007–2013 kattavan ulkoisen valtuuden puitteissa harjoitettiin erittäin aktiivista toimintaa vuoden 2009 jälkipuoliskolla sekä allekirjoitettujen sopimusten että nostettujen lainojen määrän osalta. Sopimuksia allekirjoitettiin 30. kesäkuuta 2009 ja 31. joulukuuta 2009 välisenä aikana yhteensä 3 317 miljoonan euron arvosta (lisäystä 39 prosenttia). Myös lainojen nostamista nopeutettiin, sillä kyseisen jakson aikana nostettiin yhteensä 1 855 miljoonan euron lainat. Meneillään olevan valtuuden mukaisesti on nostettu vuoden 2009 loppuun mennessä lainoja yhteensä 3 044 miljoonan euron arvosta.

3.5. Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi

Neuvosto ja jäsenvaltiot päättivät Kreikassa puhjenneen kriisin seurauksena toukokuussa 2010 Euroopan rahoitusvakauden säilyttämiseen tähtäävästä toimenpidepaketista, johon sisältyi myös Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin perustaminen¹⁸.

Mekanismi perustuu perussopimuksen 122 artiklan 2 kohtaan¹⁹. Sen käyttöönottoon EU:n ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) yhteisen tuen puitteissa liittyy tiukkoja ehtoja, jotka vastaavat IMF:n asettamia edellytyksiä ja ehtoja (Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin puitteissa toteutettaviin toimiin liittyvä riski katetaan EU:n talousarviosta).

Muiden toimenpiteiden rahoitus on suoraan osallistuvien jäsenvaltioiden vastuulla eikä aiheuta riskiä EU:n talousarviolle:

¹² Ks. komission valmisteluasiakirjassa oleva taulukko A3a.

¹³ Ensimmäisellä vuosipuoliskolla maksettiin yhteensä 1,5 miljardin euron summa, josta 500 miljoonaa euroa myönnettiin Latvialle ja 1 miljardi euroa Romanianle.

¹⁴ Neuvoston päätös 2009/890/EY, tehty 30. marraskuuta 2009 (EUVL L 320, 5.12.2009, s. 3–5).

¹⁵ Neuvoston päätös 2009/891/EY, tehty 30. marraskuuta 2009 (EUVL L 320, 5.12.2009, s. 6–8).

¹⁶ Neuvoston päätös 2009/892/EY, tehty 30. marraskuuta 2009 (EUVL L 320, 5.12.2009, s. 9–11).

¹⁷ Neuvoston päätös 94/179/Euratom, tehty 21. maaliskuuta 1994 (EYVL L 84, 29.3.1994, s. 41–43).

¹⁸ Euroopan rahoituksenvakautusmekanismin perustamisesta 11 päivänä toukokuuta 2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 407/2010 (EUVL L 118, 12.5.2010, s. 1).

¹⁹ Perussopimuksen 122 artiklan 2 kohdassa määrätään taloudellisen avun myöntämisestä jäsenvaltioille, joille poikkeukselliset olosuhteet, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa, ovat aiheuttaneet vaikeuksia.

- Kreikalle myönnetään rahoitustukea euroalueen jäsenvaltioiden keskitettyinä kahdenvälisinä lainoina, joiden kokonaismäärä on 80 miljardia euroa. IMF maksaa Kreikalle 30 miljardia euroa EU:n ja IMF:n yhteisen, yhteensä 110 miljardin euron tuen puitteissa.

- Kun Euroopan rahoituksenvakautusmekanismi perustettiin, sen rahoituskapasiteetti oli 440 miljardia euroa. Osallistuvat jäsenvaltiot takaavat mekanismin määräsuhteen mukaisesti.

4. UNIONIN TALOUSARVIOSTA KATETTAVAT RISKIT

4.1. Riskin määrittely

Unionin talousarviosta katettava riski johtuu taattujen toimien jäljellä olevasta pääomasta ja koroista.

Jos maksuvelvollisuus laiminlyödään, toimet katetaan takuurahastosta, kun ne liittyvät unionin ulkopuolisiin maihin (55 prosenttia taatusta kokonaismäärästä 31. joulukuuta 2009), ja suoraan unionin talousarviosta, jos mukana on jäsenvaltioita (45 prosentin loppuosuus unionin talousarviosta taatusta kokonaismäärästä liittyy maksutaselainoihin ja lainoihin, jotka myönnetään jäsenvaltioiden hankkeisiin tai jotka hyödyttävät tällaisia hankkeita). Se, että huomattava osuus taatuista lainoista liittyy jäsenvaltioihin, johtuu laajentumiskierroksista²⁰ ja EU:n keskipitkän ajan rahoitustukea koskevan järjestelyn panemisesta täytäntöön euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioiden osalta (maksutasejärjestely).

Unionin talousarviosta (joko suoraan tai takuurahaston kautta) katettavia riskejä on tässä kertomuksessa arvioitu seuraavilla kahdella menetelmällä:

- laskemalla kyseisiin toimiin liittyvä jäljellä olevan pääoman kokonaismäärä (kertynyt korko mukaan luettuna) tietyinä päivinä. Tällä menetelmällä voidaan määrittää unionin talousarviosta katettava riski kokonaisuudessaan tietyinä päivinä kaikkien tulevien maksuvelvollisuuksien osalta riippumatta siitä, milloin maksut tulevaisuudessa erääntyvät ja ovatko ne takuurahaston kattamia (ks. taulukko 1);
- laskemalla vuosittain erääntyvä enimmäismäärä, jonka Euroopan unioni maksaisi varainhoitovuonna, jos maksujen laiminlyönnit koskisivat kaikkia taattuja lainoja. Tämä on niin sanottu talousarvioon liittyvä lähestymistapa eli lasketaan unionin talousarviosta katettava vuotuinen riski.²¹ Unionin talousarviosta katettava vuotuinen riski esitetään valmisteluasiakirjan taulukossa A2.

²⁰ Lainoista johtuvat riskit siirretään takuurahastoasetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti takuurahastolta unionin talousarvioon, kun maasta tulee jäsenvaltio.

²¹ Tässä laskentamenetelmässä otetaan huomioon ainoastaan erääntyneet maksut, eikä oleteta, että koko laina vaadittaisiin heti maksuun, jos maksut laiminlyödään (ks. myös valmisteluasiakirjan 1 jakso).

Taulukko 1: Katettu kokonaislainakanta 31. joulukuuta 2009 (milj. euroa)

	Jäljellä oleva pääoma	Kertynyt korko	Yhteensä	%
<u>Jäsenvaltiot*</u>				
Makrotaloudellinen rahoitusapu	90	0	90	<1 %
Euratom	427	3	430	2 %
Maksutasejärjestely	9 200	104	9 304	31 %
EIP	3 533	36	3 570	12 %
<u>Jäsenvaltiot yhteensä</u>	13 250	143	13 393	45 %
<u>Unionin ulkopuoliset maat**</u>				
Makrotaloudellinen rahoitusapu	495	2	497	2 %
Euratom	54	0	54	<1 %
EIP	15 691	119	15 810	53 %
<u>Unionin ulkopuoliset maat yhteensä</u>	16 239	122	16 361	55 %
Yhteensä	29 489	265	29 754	100 %
* Tämä riski katetaan suoraan unionin talousarviosta. Tämä kattaa myös ennen EU:hun liittymistä myönnettyt makrotaloudelliset rahoitusavut, Euratom-lainat ja EIP:n lainat.				
** Tämä riski katetaan takuurahastosta.				

Komission yksiköiden valmisteluasiakirjan taulukoissa A1–A4 on tarkempia tietoja kyseisistä jäljellä olevista määristä, erityisesti enimmäismääristä, nostetuista määristä ja takausprosentteista.

Unionin talousarviosta katettava jäljellä olevan pääoman ja korkojen kokonaismäärä kasvoi 6 077 miljoonaa euroa, eli 29 754 miljoonaan euroon verrattuna tilanteeseen 30. kesäkuuta 2009. Kasvu johtuu pääasiassa maksutasejärjestelyn mukaisesti nostetusta 4,2 miljardin euron summasta ja myös EIP:n maksujen nopeutumisesta (1,8 miljardia euroa vuoden 2009 jälkipuoliskolla).

4.2. Jäsenvaltioihin liittyvät riskit

Jäsenvaltioihin liittyvät nykyiset riskit johtuvat ennen jäseneksi liittymistä myönnettyistä lainoista ja maksutasejärjestelyn aktivoinnista.

Vuoden 2010 alussa jäsenvaltioihin liittyvä unionin talousarviosta katettava riski on enimmillään 890,1 miljoonaa euroa (huomioon on otettu ainoastaan vuonna 2010 erääntyvät määrät, eikä oleteta, että koko laina vaadittaisiin heti maksuun, jos maksut laiminlyödään). Taulukon 2 mukaan jäljellä olevassa määrässä ensimmäisellä sijalla on Romania ja toisella sijalla Unkari.

Taulukko 2: Jäsenvaltioiden sijoittuminen unionin talousarviosta katettavan enimmäisriskin osalta vuoden 2010 alussa (milj. euroa)

Sijoittuminen	Maa	Enimmäisriski (milj. euroa, pyöristetty)	% enimmäisriskistä
1	Romania	279,6	31,4 %
2	Unkari	196,3	22,1 %
3	Bulgaria	88,0	9,9 %
4	Tšekki	82,0	9,2 %
5	Puola	80,5	9,0 %
6	Slovakia	65,6	7,4 %
7	Latvia	60,2	6,8 %
8	Slovenia	20,8	2,3 %
9	Kypros	9,7	1,1 %
10	Liettua	5,7	0,6 %
11	Viro	1,0	0,1 %
12	Malta	0,7	0,1 %
	Yhteensä	890,1	100,0 %

Jäsenvaltioihin liittyvät riskit koskevat ennen EU:hun liittymistä myönnettyjä EIP:n lainoja, makrotaloudelliseen rahoitusapuun liittyviä lainoja ja Euratom-lainoja sekä maksutasejärjestelyn mukaisesti myönnettyjä lainoja.

4.3. Unionin ulkopuolisiin maihin liittyvät riskit

Vuoden 2010 alussa unionin ulkopuolisiin maihin liittyvä takuurahaston kattama riski on enimmillään 1 234 miljoonaa euroa (huomioon on otettu ainoastaan vuonna 2010 erääntyvät määrät, eikä oleteta, että koko laina vaadittaisiin heti maksuun, jos maksut laiminlyödään).

Jäljempänä on lueteltu kymmenen maata, joiden kokonaislainakanta on suurin. Niiden osuus takuurahastosta katetusta riskistä on 64 prosenttia. Maiden taloudellista tilannetta arvioidaan ja kommentoidaan valmisteluasiakirjassa.

Taulukko 3: Kymmenen unionin ulkopuolista maata, joiden osuus takuurahastosta katettavasta enimmäisriskistä vuoden 2010 alussa on suurin (milj. euroa)			
Sijoittuminen	Maa	Enimmäisriski (milj. euroa, pyöristetty)	% enimmäisriskistä
1	Turkki	343,9	21,8 %
2	Egypti	202,8	12,9 %
3	Marokko	152,2	9,7 %
4	Tunisia	149,1	9,5 %
5	Etelä-Afrikka	89,3	5,7 %
6	Libanon	70,6	4,5 %
7	Brasilia	63,1	4,0 %
8	Serbia	61,5	3,9 %
9	Syyria	56,9	3,6 %
10	Jordania	44,2	2,8 %
Nämä 10 maata yhteensä		1 233,6	78,3 %

Takuurahastosta katetaan 44 maan taatut lainat, joiden juoksuajat ulottuvat vuoteen 2039. Maakohtaiset tiedot esitetään valmisteluasiakirjan taulukossa A2.

4.4. Unionin talousarviosta katettava yleinen riski

Unionin talousarviosta katetaan vuonna 2010 yhteensä 2 465 miljoonaa euroa eli kyseisellä ajanjaksolla erääntyvät määrät. Jäsenvaltioiden osuus on 36 prosenttia (ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirjan taulukko A2).

4.5. Riskien kehitys

- Maksutasejärjestely

Maailmantalous alkoi vakautua vuoden 2009 jälkipuoliskolla merkittävien taantumajaksojen jälkeen. Finanssimarkkinoiden rahoitusedellytykset ovat parantuneet edelleen. Kansainvälinen kriisi vaikutti kuitenkin voimakkaasti kaikkiin jäsenvaltioihin, erityisesti niihin jäsenvaltioihin, jotka eivät ole vielä ottaneet euroa käyttöön. EU:n keskipitkän aikavälin

rahoitustukea koskevan järjestelyn (maksutasejärjestely) aktivointi joulukuussa 2008 auttoi joitakin kyseisistä maista palauttamaan investoijien luottamuksen. Joulukuussa 2008²² ja toukokuussa 2009²³ päätettiin maksutasejärjestelyn enimmäismäärän nostamisesta edelleen 50 miljardiin euroon, jotta EU voisi reagoida nopeasti mahdollisiin uusiin maksutasetukipyntöihin.

- Euroopan rahoituksen vakautusmekanismi
- Euroopan rahoituksen vakautusmekanismista myönnettävä taloudellinen apu voidaan myöntää unionin talousarviosta taattavan lainan tai luottojärjestelyn muodossa. Ecofin-neuvosto on rajannut mekanismista myönnettävien lainojen ja luottojärjestelyjen kokonaismäärän 60 miljardiin euroon²⁴, mutta lakisääteisestä rajasta säädetään neuvoston asetuksen²⁵ 2 artiklan 2 kohdassa, jonka mukaisesti lainojen tai luottojärjestelyjen pääoma rajoitetaan omien varojen enimmäismäärän mukaiseen liikkumavaraan. Mekanismia ei ole vielä aktivoitu.
- Makrotaloudelliseen rahoitusapuun liittyvät lainat

Neuvosto tekee erillisen päätöksen kustakin unionin ulkopuolisille maille myönnettävästä makrotaloudelliseen rahoitusapuun liittyvästä lainasta.²⁶ Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen Euroopan parlamentti ja neuvosto tekevät kyseiset päätökset yhdessä.

- Euratom-lainat

Euratomin lainanannolle jäsenvaltioille tai tietyille lainakelpoisille unionin ulkopuolisille maille (Venäjän federaatiolle, Armenialle ja Ukrainalle) on asetettu 4 miljardin euron enimmäismäärä, josta on jo käytetty noin 85 prosenttia. Jäljellä on noin 600 miljoonaa euroa.

Ukrainassa toteutettavaa K2R4-hanketta koskevan lainasopimuksen (10,3 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria) mukainen kolmas (ja viimeinen) erä nostettiin 12. lokakuuta 2009.

- EIB:n lainat

EIP:n edellisen, vuodet 2000–2007 kattaneen yleisen valtuuden voimassaolo päättyi 31. heinäkuuta 2007. Kyseiseen päivään mennessä oli sovittu määristä, joiden osuus valtuuden mukaisesta enimmäismäärästä (20 060 miljoonaa euroa – ks. valmisteluasiakirjan taulukko A5) on yhteensä 98 prosenttia. Nostamatta oli 31. joulukuuta 2009 yhteensä 3 988 miljoonaa euroa. Tämä määrä on vielä mahdollista nostaa EU:n takauksen mukaisesti kymmenen vuoden kuluessa valtuuden päättymisestä, minkä jälkeen EU:n takaus ei ole enää voimassa nostamatta olevien määrien osalta.

²² Järjestelystä keskipitkän ajan rahoitustuen myöntämiseksi jäsenvaltioiden maksutaseille annetun asetuksen (EY) N:o 332/2002 muuttamisesta 2 päivänä joulukuuta 2008 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1360/2008 (EUVL L 352, 31.12.2008, s. 11).

²³ Järjestelystä keskipitkän ajan rahoitustuen myöntämiseksi jäsenvaltioiden maksutaseille annetun asetuksen (EY) N:o 332/2009 muuttamisesta 18 päivänä toukokuuta 2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 431/2009 (EUVL L 128, 27.5.2009, s. 1–2).

²⁴ Ks. Ecofin-neuvoston 9. ja 10. toukokuuta 2010 pidettyä ylimääräistä kokousta koskeva lehdistötiedote (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114324.pdf).

²⁵ Euroopan rahoituksen vakautusmekanismien perustamisesta 11 päivänä toukokuuta 2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 407/2010 (EUVL L 118, 12.5.2010, s. 1).

²⁶ Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen tavallinen lainsäätämismenettely on yhteispäätös.

Komissio on ehdottanut EIP:n ulkoisen valtuuden oikeusperustan muuttamista rahoituskehyksen 2007–2013 voimassaolon loppuajaksi.²⁷ Parlamentin ja neuvoston on tehtävä asiasta päätös 31. lokakuuta 2011 mennessä. EU:n takauksen enimmäismäärä on 65 prosenttia EIP:n rahoitustoimien puitteissa nostettujen lainojen ja myönnettyjen takausten kokonaismäärästä, josta on vähennetty takaisin maksetut määrät ja johon on lisätty kaikki lainoihin ja takauksiin liittyvät määrät. Enimmäismäärä on 27 800 miljoonaa euroa²⁸. Tämän valtuuden nojalla oli sovittu 31. joulukuuta 2009 mennessä yhteensä 11 928 miljoonan euron määrästä, josta 8 884 miljoonaa euroa oli tuona ajankohtana vielä nostamatta (ks. valmisteluasiakirjan taulukko A6).

5. MAKSUJEN LAIMINLYÖNTI, TALOUSARVIOTAKAUSTOIMET JA MAKSURÄSTIT

5.1. Maksut kassavaroista

Komissio käyttää kassavarojaan välttääkseen maksujen myöhästymisen ja siitä aiheutuvat varainhankinnan kustannukset silloin, kun velallisen maksu EU:lle myöhästyy.²⁹

5.2. Unionin talousarviosta suoritettut maksut

Talousarvion momentilta 01 04 01 (p.m.-kohta) ”Lainanannon yhteydessä annetut Euroopan yhteisön takaukset” ei pyydetty määrärahoja, sillä vuoden 2009 jälkipuoliskolla ei tapahtunut maksujen laiminlyöntejä.

5.3. Maksut ulkosuhteisiin liittyville hankkeille perustetusta takuurahastosta

Jos Euroopan unionin myöntämän tai takaaman lainan saajan (unionin ulkopuolisen maan) maksut myöhästyvät, suorittamatta jäänyt maksu katetaan rahastosta kolmen kuukauden kuluessa eräpäivästä.³⁰

Rahastosta ei suoritettu maksuja vuoden 2009 jälkipuoliskolla.

6. ULKOSUHTEISIIN LIITTYVILLE HANKKEILLE PERUSTETTU TAKUURAHASTO

6.1. Takaisinperityt määrät

Takuurahastolla ei ollut maksurästejä perittävinään 31. joulukuuta 2009.

6.2. Varat

Takuurahaston nettovarat³¹ olivat 1 333 590 221 euroa 31. joulukuuta 2009.

²⁷ KOM(2010) 174, 21.4.2010.

²⁸ Jaettu perusmäärään, jonka kiinteä enimmäismäärä on 25 800 miljoonaa euroa, ja valinnaiseen 2 000 miljoonan euron valtuuteen. Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat väliarvioinnin yhteydessä tehdä päätöksen valinnaisen valtuutuksen aktivoinnista.

²⁹ Ks. yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 94/728/EY, Euratom soveltamisesta 22 päivänä toukokuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1150/2000 12 artikla (EYVL L 130, 31.5.2000, s. 1–12).

³⁰ Tarkempia tietoja valmisteluasiakirjan 1.4.3 jaksossa.

³¹ Takuurahaston kokonaisvarat, joista on vähennetty kertyneet kulut (EIP:n perimät maksut ja tilintarkastajien palkkiot).

6.3. Tavoitesumma

Takuurahaston on saavutettava tarkoituksenmukainen taso (tavoitesumma), joksi on vahvistettu 9 prosenttia kustakin toimesta aiheutuvien jäljellä olevien pääomasitoumusten (kertyneillä koroilla lisätystä) kokonaismäärästä. Takuurahastoasetuksen mukainen takuurahaston varojen (1 333 590 221 euroa) ja jäljellä olevien pääomasitoumusten³² (16 360 727 665 euroa) suhde on supistunut hieman 8,39 prosentista 30. kesäkuuta 2009 8,15 prosenttiin 31. joulukuuta 2009.

Vuoden 2009 lopussa takuurahaston varat alittivat tavoitesumman. Takuurahastoasetuksen rahoitusjärjestelmää koskevien sääntöjen mukaisesti vuoden 2011 alustavaan talousarvioesitykseen sisällytettiin 138 880 000 euroa. Summa maksetaan talousarviosta takuurahastolle vuoden 2011 tammikuun alussa.

7. RISKIEN ARVIOINTI: RISKIALTTEIMPIEN UNIONIN ULKOPUOLISTEN MAIDEN TALOUKSIEN TILA

7.1. Tavoitteet

Tässä kertomuksessa on tähän mennessä esitetty määrällisiin seikkoihin liittyviä tietoja unionin talousarviosta katettavista riskeistä, jotka liittyvät unionin ulkopuolisiin maihin. Olisi kuitenkin myös arvioitava riskien laatu, joka riippuu toimen laajasta ja lainansaajien tilanteesta (ks. 4.3 jakso).

7.2. Riskinarviointimenetelmät

Valmisteluasiakirjassa esitetty riskiarvio perustuu tietoihin takuulainoja saaneiden maiden taloustilanteesta, keskinäisestä sijoittumisesta enimmäisriskin suhteen ja muista tiedossa olevista tunnusluvuista. Arviointi ei sisällä arvioita ennakoituista tappioista ja takaisin perityistä määristä, sillä ne ovat väistämättä erittäin epävarmoja.

Valmisteluasiakirjan taulukoissa esitetyt maariski-indikaattorit osoittavat laiminlyötyjen maksujen riskien kehityksen. Analyysi on valmisteluasiakirjan 2 jaksossa, ja se koskee maita, joista aiheutuu vuonna 2009 suurin luottoriski unionin talousarviolle, sekä maita, joiden osalta riski kohdistuu suoraan unionin talousarvioon (makrotaloudellinen rahoitusapu ja Euratom-lainat).

³² Kertyneet korot mukaan luettuina.